

VIETNAM BULLETIN

CAMBODJA
NUMMER

CAMBODJA
ALTERNATIEF
VOOR VIETNAM ?

50 ct

tweede jaargang nr 12, 11 november 1967

Verschijnt om de 14 dagen
 Redactie: M. van Dullemen
 W. de Graaff
 Tineke Nijenhuis
 Queenie Stevens

Redactie/administratieadres:
 Vietnam Bulletin
 p/a ASVA
 Weesperstraat 51, Amsterdam
 Gironummer 1 28 11 98, tnv Vietnam Bulletin
 Abonnement f 5,- per half jaar; los nr f 0,50
 Buitenland f 7,- per half jaar

CAMBODJA

Cambodja wordt door vele bezoekers een politieke oase genoemd in Zuidoost-Azië. Het leek de redactie daarom interessant om enige aspecten te behandelen van de strijd in Cambodja om zijn territoriale onschendbaarheid te bewaren. Wij hebben getracht deze strijd, die een geheel ander karakter draagt dan de Vietnamese, in dit nummer te belichten. Dit nummer maakt geen aanspraak op volledigheid. De bronnen die een wat meer gedetailleerde beschrijving geven, zijn daarvoor te schaars.

Red. V.B.

ALGEMENE GEGEVENS OVER CAMBODJA

Met een oppervlakte van 181.000 km² (bijna zesmaal zo groot als Nederland) en een inwonertal van ongeveer zes miljoen is Cambodja een relatief dunbevolkt land (Zuid- en Noord-Vietnam zijn ieder zeker driemaal zo dichtbevolkt). De vlakte van Centraal Cambodja wordt aan alle zijden ingesloten door dichtbeboste heuvels en bergen. Alle cultiveerbare grond (40% van de totale oppervlakte) is geconcentreerd in deze vlakte, terwijl slechts een kwart van deze grond in cultuur gebracht is. Zowel het klimaat als de zeer vruchtbare afzettingen van de rivier de Mekong werken mee aan een moeiteloos verkregen overvloedige rijstooft. Bovendien leveren de Mekong en de Tonle Sap, het grote meer in de centrale vlakte, een rijke visvangst, waarvan jaarlijks de helft wordt geëxporteerd. Op het gebied van delfstoffen is er nog weinig geëxploreerd, maar uit verkennende onderzoeken is gebleken dat ook op dat gebied grote mogelijkheden verwacht mogen worden.

De bevolking bestaat voor ongeveer 86% uit de etnische groep de Khmer, die zich beschouwen als de echte Cambodjanen. De Khmers wonen gewoonlijk langs de rivieren en leven van de rijstbouw en de visserij. Het politieke terrein wordt volledig door de Khmers beheerst: het koningshuis komt voort uit de Khmer, maar ook de sleutelposities in de regering zijn volledig in handen van Khmers. Ondanks hun grote aantal en hun politieke macht beheersen de Khmers het sociale leven niet in evenredigheid met hun aantal. Dit is mede het gevolg van hun godsdienst, het boeddhisme, dat tot voor kort altijd een passieve houding heeft veroorzaakt, ook ten opzichte van overheersing. Verzet door middel van geweld wordt als onwaardig beschouwd.

Ongeveer 8% van de bevolking bestaat uit Vietnamezen. De Vietnamezen zijn weinig geliefd bij de Khmers. Dit is veroorzaakt door de grote gebiedsveroveringen in het verleden, maar ook door hun houding nu. Ze hebben nogal eens de grond van de Khmerboeren in bezit genomen, hetgeen zonder veel tegenstand kon gebeuren omdat de Khmer gelaten een ander stukje grond opzocht (er is immers geen gebrek aan cultuurgrond), ook weer tengevolge van zijn passieve enigszins fatalistische levensopvatting. De Vietnamezen worden gezien als stropers van Cambodjaanse grond en de Cambodjanen voelen zich territoriaal overheerst. Net zoals zij zich economisch overheerst voelen door de Chinezen, ongeveer 5% van de bevolking. De Chinezen zijn de typische handels- en kooplui, ze wonen dan ook overwegend in de steden. Toch heeft de Khmer bewondering voor de Chinees. Het ideaal is bijvoorbeeld een Chinese schoonzoon te hebben, omdat dat tevens een soort financiële verzekering voor de oude dag betekent. Ook staat iemand met gemengd Chinees-Khmerbloed hoger aangeschreven in de rassenhiërarchie dan een zuivere Khmer.

Minderheden vormen de Europeanen, ongeveer 0,1% en de Cham-Malays, ongeveer 1%. De Cham-Malays leven geïsoleerd van de rest van de bevolking wegens hun godsdienst, de Islam, en de daarmee samenhangende ideeën over huwelijk en familielevens. Ze hebben volledige godsdienstvrijheid gekregen en kunnen ook op de gunst van de regering rekenen.

Red. V.B.

HISTORISCH OVERZICHT

In november 1949 kreeg Cambodja autonomie binnen de Franse Unie; dit betekende alles behalve onafhankelijkheid. Tot 1954 (toen Cambodja bij de Conferentie van Genève volledige onafhankelijkheid kreeg als een neutrale staat) heeft koning Norodom Sihanouk meerdere malen bedreigd met een samengaan met de Vietminh als de Fransen Cambodja niet meer vrijheid lieten bij de wetgeving en in het leger. Ondanks deze dreigementen bestond er een kleine oppositiegroep, de Khmer Issarak-(vrij Cambodja)groep, die haar wantrouwen in de koning uitsprak en hem te pro-Frans vond. Dit werd kracht bijgezet door aanslagen op de regering en felle anti-Franse demonstraties. Onder druk van deze situatie is de koning in juni 1953 vrijwillig in ballingschap gegaan "opdat het buitenland precies zijn positie zou begrijpen". Twee weken later werd de koning echter weer teruggeroepen.

In 1955 geeft de koning een overzicht van de resultaten van zijn beleid:

- de onafhankelijkheid van Frankrijk (Conferentie van Genève in 1954);
- vertrek van de Vietminh-strijdkrachten (21 oktober 1954), die een ernstige bedreiging vormden;
- toegenomen prestige van Cambodja in het buitenland,

en hij vraagt via een volksreferendum steun voor zijn beleid (uitslag: 794.876 vóór en 1.276 tegen). Op 2 maart 1955 doet Sihanouk afstand van de troon ten behoeve van zijn vader, Norodom Soeramarit. De aanleiding voor deze troonsafstand was de weigering van de Internationale Controle Commissie om een plan tot wijziging van de grondwet goed te keuren. Na zijn aftreden richtte prins Sihanouk de Socialistische Volksgemeenschap op (Sangkum Reastr Niyum). De eerste vrije verkiezingen voor de nationale vergadering, in september 1955, werd een grootse overwinning voor de Sangkum (83% van de stemmen; alle zetels). De Sangkum was echter geen homogene partij, maar een samengaan van de vele vroegere partijen op de Democratische Partij en de Communistische (Pracheachon) na. De tijd tussen 1955 en 1958 werd dan ook allerminst gekenmerkt door de zo fel begeerde interne politieke stabiliteit. Het was een komen en gaan van negen regeringen in drie jaar tijds, waarbij viermaal de prins als premier optrad. De crises hadden verschillende oorzaken, zowel geschillen en rivaliteiten binnen de Sangkum, alsook gebrek aan overeenstemming tussen de regering en de nationale vergadering. Ook in de buitenlandse politiek blijkt het moeilijk het evenwicht te bewaren. In 1958 sluit Cambodja een vriendschapsverdrag met Peking. Dit verdrag, tevens erkenning, luidt een periode in waarin de betrekkingen met Peking steeds nauwer en die met Amerika steeds losser worden. In 1960 verklaart Sihanouk in een vraaggesprek met Le Monde Diplomatique, het communisme te zullen invoeren als bescherming van Cambodja's neutraliteit, want niet China, doch het Westen en de met het Westen geassocieerde buurlanden schenden herhaaldelijk de neutraliteit en de territoriale integriteit van Cambodja. In 1961 verbreekt Cambodja de diplomatieke betrekkingen met Thailand na een aantal jaren van voortdurende grensincidenten en officiële beschuldigingen over en weer.

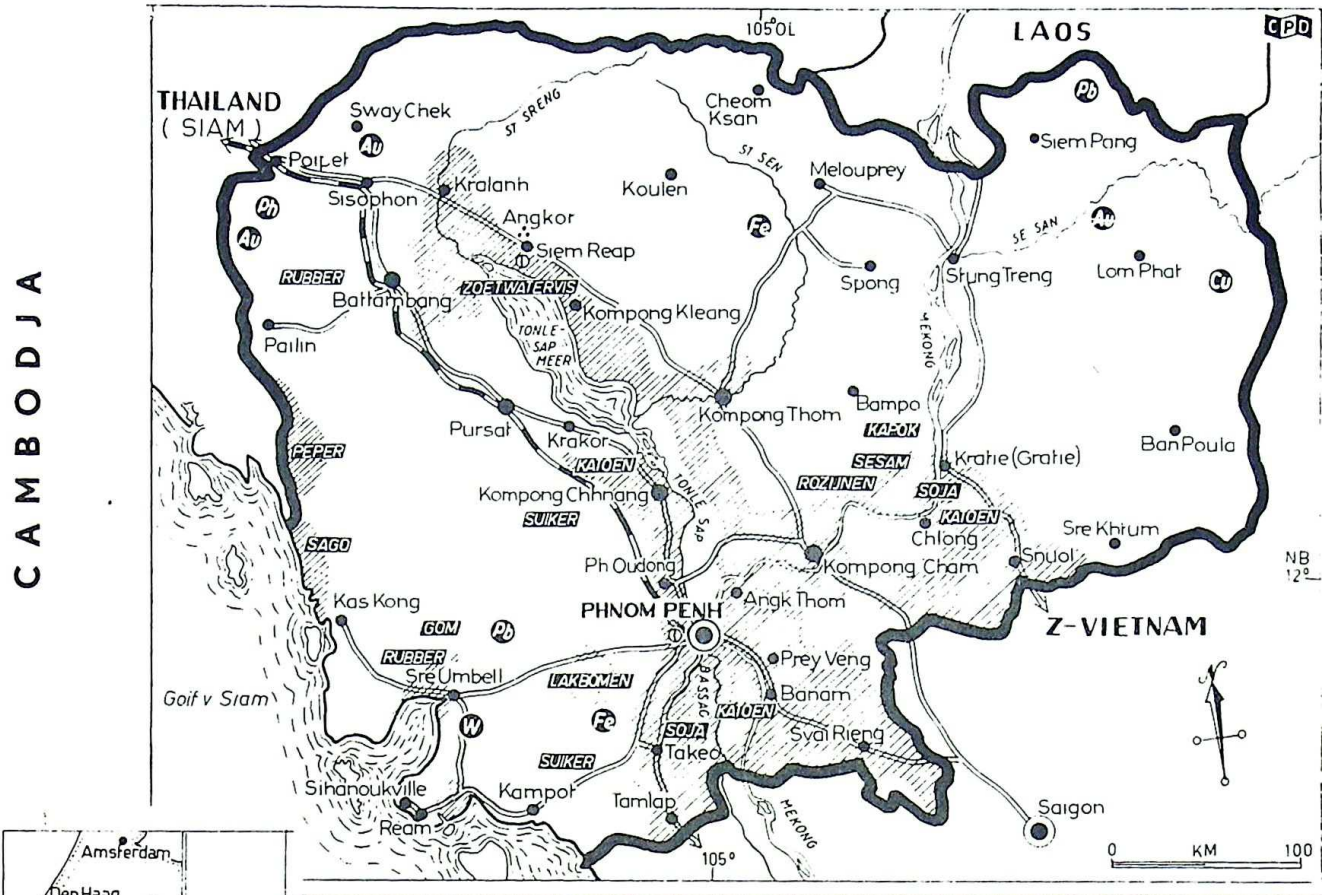
In 1962 doet Sihanouk aan de 14 landen van de Conferentie van Genève voorstellen om een conferentie te beleggen over de neutraliteit van Laos en Cambodja. Hij krijgt slechts ontwijkende antwoorden. Hij blijft echter zijn voorstellen geregeld herhalen tot aan 1965 toe, wanneer hij het ultimatum stelt zich onvoorwaardelijk tot het communisme te wenden indien de conferentie geen doorgang vindt. Ondanks het feit dat tot op heden een dergelijke conferentie niet is gehouden, heeft Sihanouk zijn dreigement niet uitgevoerd. Wèl heeft hij de banden met China steeds nauwer aangehaald door middel van nieuwe culturele akkoorden en verdragen voor technische en economische hulp. In november 1963 ontslaat Cambodja Amerika van zijn economische en militaire verplichtingen en verklaart vervolgens wapens van China te zullen aar nemen, hetgeen niet betekent dat Cambodja tot het communistische blok toetreedt. In 1964 komen er steeds veelvuldiger grensincidenten vanuit Zuid-Vietnam en Thailand voor. Onderhandelingen met Amerika over deze grensschendingen leiden niet tot een resultaat. De klachten ingediend bij de Veiligheidsraad, waarbij Zuid-Vietnam beschuldigd wordt van bombardementen op Cambodjaanse dorpen met behulp van Amerikaanse "adviseurs", heeft slechts een veroordeling van Zuid-Vietnam tengevolge.

In mei 1965 verbreekt Cambodja de diplomatieke betrekkingen met Amerika.

(Tot zover het overzicht samengesteld uit Keesings Historisch Archief)

In het rapport van Khouroudeth en Vuthi voor het Vietnam Tribunaal van B. Russell wordt

melding gemaakt van 108 doden en 277 gewonden onder de bevolking van de grens met Thailand tijdens incidenten in de periode van 1965 tot eind maart 1967. Bij deze incidenten was ook de rebelligroepering Khmer Serei (vrije Khmer) betrokken, die in Thailand met behulp van de Amerikaanse Special Forces worden opgeleid voor sabotage in Cambodja. Van januari 1965 tot eind maart 1967 waren er 75 doden en 190 gewonden bij incidenten aan de Zuidvietnamese grens.

SIHANOEK "DE GROTE"

Cambodja heeft buitengewone vooruitgang geboekt in de 13 jaren van onafhankelijkheid. Het land is van nature rijk aan landbouwproducten, de rivieren en meren hebben overvloedige hoeveelheden vis; het volk, waarvan 80% op het land werkt, is goed gevoed. Er zijn scholen, ziekenhuizen en medische centra opgericht in de steden en op het platteland; tijdens een vijfjarenplan zijn irrigatiewerken, industrieën en wegen tot stand gebracht. Van een bevolking van 6¼ miljoen zielen bezoeken er meer dan 900.000 een school; nieuwe flatgebouwen in de steden; nieuwe huizen op palen op het land (het land wordt vaak overstroomd door de Mekong; bij het zakken van het waterpeil blijven vruchtbare rivierafzettingen achter. Red.); 4000 sportvelden - nog afgezien van het complex van stadions, zwembaden, en sporthallen in Phnom Penh zelf - dit alles en nog veel meer is een bewijs voor de vooruitgang van Cambodja. De bezoeker wordt overstelpd met feiten en statistieken, maar er zijn genoeg ooggetuigebewijzen dat het land welvarender is dan zijn buurlanden. Je hoeft niet langer dan een uur in het land te zijn om je te realiseren dat dit alles is bereikt dankzij de visie, het werk en de persoonlijkheid van een buitengewoon man, prins Norodom Sihanouk, het staatshoofd.

Met grenzeloze energie leidt hij zijn volk. De buitenlandse en binnenlandse politiek houdt hij krachtig in de hand; hij selecteert de hogere ambtenaren en hij geeft de orders; hij redigeert twee tijdschriften en schrijft voor nog twee andere; zijn uitspraken staan in elke krant; zijn

foto is in elk huis te vinden en staat op elke voorpagina; hij wil dat Cambodja films maakt, maar hij schrijft zelf de scenario's en de muziek, terwijl hij de film produceert en leidt. In elk ander land zou zo iemand een "dictator" genoemd worden, maar dit woord past niet bij Sihanouk. Hij brengt zijn tegenstanders niet tot zwijgen met geheime politie of gevangenschap, maar hij is ze te slim af, hij blijft ze altijd een paar stappen voor, of hij maakt ze in het openbaar, via de radio, belachelijk in een taal en met woorden die menigeen zou shockeren (en die inderdaad ook vele Cambodjanen shockeren). Voor de meerderheid van de Khmers is Sihanouk de God-Koning. Als hij door het land reist - hetgeen hij vaak en met ijver doet om alle scholen, klinieken, bruggen of wegen te openen - wordt hij bijna met aanbidding ontvangen. Hij wil een man zijn van het volk en om dat te tonen wil hij werken met de koelies, maar voor de Khmers is het staatshoofd iemand uit de afstamming van de half-mystieke koningen, die de grote tempels van Angkor bouwden. Zijn woord is hun wet.

(Michael Well, Guardian, 8-12-66)

CAMBODJA BEDREIGD

door GAIL D. STARK

(Gail D. Stark is lid van de Franse afdeling van de Universiteit van Illinois. Hij heeft drie jaar Engelse les gegeven in Cambodja en één jaar in Laos. Hij heeft artikelen geschreven voor Cambodjaanse kranten en is op het ogenblik bezig met een boek over de ontwikkelingen in Cambodja sinds de onafhankelijkheid.)

De Amerikaanse pers wemelt van artikelen over de geleidelijke ommezwaai die Cambodja, volgens sommige journalisten, maakt in de richting van China, dat het met open armen opwacht. Er worden verschillende bewijzen voor aangevoerd; de aanzienlijke en steeds toenemende Chinese hulp aan Cambodja, het afwijzen van Amerikaanse militaire en economische hulp (november 1963), de hierop gevolgde verbreking van de diplomatieke betrekkingen met Amerika (mei 1965), en de vele reizen van Sihanouk naar Peking. Hoeveel waarheid steekt er achter deze beweringen?

In het verleden heeft Cambodja nooit geschillen met China gehad; in feite hebben de twee landen goede betrekkingen gehad vanaf het begin van onze jaartelling. Dit terwijl Cambodja's directe buurlanden, Thailand en Zuid-Vietnam, voorlopig nauw verbonden met Amerika, bijna vanaf het eerste begin, als georganiseerde staten, bronnen zijn geweest van angst en zorgen voor Cambodja. Het oude Khmer-(Cambodjaanse) rijk omvatte grote gebieden van wat nu Thailand, Vietnam en Laos is. De zuidwaartse opmars van Thais en Vietnamezen, beiden afkomstig uit Zuid-China, betekende een groeiende druk op het rijk, totdat, midden 19e eeuw, Cambodja was gereduceerd tot een vazalstaat van Siam (Thailand) en Annam (Vietnam). Tenslotte riep koning Norodom I in 1863 de hulp in van Frankrijk, teneinde de onafhankelijkheid van zijn gekrompen koninkrijk te behouden. De Fransen maakten van wat oorspronkelijk een "gentlemens agreement" was een volslagen protectoraat.

In 1953, toen de Franse troepen uit Cambodja wegtrokken en het protectoraat werd beëindigd, bezette Thailand weer Cambodjaans gebied. De Thaise politie en militairen bezetten een oude tempel, Preah Vihear, in noordwest Cambodja. Het bezette gebied was niet van groot belang, maar de Preah Vihear is een voortreffelijk voorbeeld van oude Khmer-kunst in tempelbouw en behoort daarom tot het cultureel erfgoed van Cambodja. Het geschil werd voor het internationaal gerechtshof gebracht en de tempel werd in 1962 aan Cambodja teruggegeven.

ADVERTENTIEFONDS

We ontvingen de volgende giften: J.W.P. te A. f25,-; J.C.v.V. te B. f5,-; J.A.C. G.W. te A. f10,-; H.H.C. te Z. f5,-; A.B.P. te G. f5,-; J.D. te A. f10,-; H.A.T. te T. f2,50; P.D. te L. f5,-.

Totaal derde verantwoording f 67,50. Alle goede gevers worden hartelijk bedankt. Meerdere giften blijven zeer welkom. Ons gironummer is 1281198, vermeld "Advertentiefonds". Het geld zal besteed worden om alle geschiedenisleraren gratis enkele nummers op te sturen.

Aan de Vietnamese kant was het nauwelijks beter. Toen de Fransen uit Indo-China wegtrokken in 1954, wezen ze Cochinchina aan Vietnam toe. Dit gebied, heel Zuid-Vietnam, inclusief de Mekongdelta en Saigon, was gedurende bijna 2000 jaar Cambodjaans gebied geweest en nu nog woont er een aanzienlijke Cambodjaanse minderheid. Dit verlies was al bitter genoeg, maar toen president Diem een paar jaar later een aantal eilanden onder de kust, die duidelijk bij Cambodja hoorden, opeiste, was het moeilijk te geloven dat de Vietnamezen hun expansieplannen hadden opgegeven. In 1958 bezetten de troepen van Diem een deel van de provincie Stung Treng in het noordoosten van Cambodja; ze werden pas teruggetrokken na een ernstige waarschuwing van de Chinese leiders. Sinds 1958 is de grens van Cambodja met Vietnam meer dan 300 maal geschonden door de troepen en de luchtmacht van Saigon, sinds kort met hulp van hun Amerikaanse "adviseurs". De grensdorpen Chantra, Anglong Krès en Mong, om een paar van de meest tragische voorbeelden te noemen, werden beschoten, gebombardeerd, en met mortiervuur en napalm bestookt. Tot op de dag van vandaag weigeren zowel Thailand als Zuid-Vietnam de neutraliteit en de grenzen van Cambodja te erkennen.

De bovengeschetste geschiedenis maakt het eenvoudig te begrijpen waarom Cambodja zijn buurlanden meer vreest dan China. In feite is de steun, die China heeft beloofd in geval van gewapende agressie, waarschijnlijk het enige dat Thailand en Zuid-Vietnam ervan heeft weerhouden toe te geven aan hun eeuwenoude verlangen het land te verdelen en de gemeenschappelijke grens langs de Mekong te laten lopen. Het kan niet anders of de Cambodjanen stellen deze steun op prijs, temeer daar Amerika geweigerd heeft formeel de territoriale onschendbaarheid van Cambodja te erkennen. Als er één factor is geweest die heeft bijgedragen tot de snelle verslechtering van de Cambodjaans-Amerikaanse betrekkingen, dan is het beslist het idee, en nu zelfs de overtuiging, dat wij (Amerika) achter Cambodja's twee doodsvijanden staan.

Waarom weigert Cambodja militaire en economische steun van Amerika?

De economische hulp van Amerika aan Cambodja begon in 1951, de militaire steun in 1954. De totale waarde van beide had de 300 miljoen dollar bereikt in november 1963, toen de beide missies werd verzocht het land te verlaten. Vanwaar dit verzoek, terwijl prins Sihanouk zelf over de hulp opmerkte: "Het betekent een belangrijke bijdrage aan onze nationale ontwikkeling."

Toen, na de Conferentie van Genève in 1954, Amerika ermee instemde om Cambodja wapens ter verdediging te leveren, gebeurde dit onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat Cambodja op geen enkele wijze wapens mocht ontvangen van een macht behorend tot het communistische blok en dat de Amerikaanse wapens alleen tegen een communistische aanval gebruikt mochten worden. In 1958, toen tijdens bovengenoemd incident, de troepen van Diem een deel van de provincie Stung Treng binnenvielen en bezetten, verzocht de Amerikaanse ambassadeur in Phnom Penh meteen om een gesprek met Sihanouk, om hem ernstig te waarschuwen dat geen van de trucks die door de MAAG (de Amerikaanse militaire missie) beschikbaar waren gesteld aan het Cambodjaanse leger, gebruikt konden worden om troepen naar het bezette gebied te vervoeren en verder, dat niets van de Amerikaanse ammunitie tegen de Zuidvietnamese invallers, onze trouwe bondgenoten, gebruikt mocht worden. De Cambodjanen waren gedwongen bussen en andere beschikbare transportmiddelen te vorderen om hun troepen naar het betrokken gebied te brengen. Door deze vernedering wakkergeschud, verklaarde Sihanouk "vanaf dat moment zweerde ik, zo spoedig mogelijk de Amerikaanse hulp te doen stoppen", want het was "duidelijk onverenigbaar met onze nationale soevereiniteit".

De drie hoofdredenen echter, die de Cambodjanen deden besluiten dat Amerikaanse hulp niet langer "verenigbaar (was) met nationale soevereiniteit" waren:

(1) De Cambodjanen beweerden, terecht, dat de grote meerderheid van de Amerikaanse pers een voortdurende campagne van vernedering en kleinering voerde tegen Cambodja. Cambodja zou "uit de Amerikaanse trog eten" en evenzo vrolijk zich toch keren tegen de Amerikaanse politiek, met name in Zuidoost-Azië. Maar moet een staat die hulp aanvaardt ook noodzakelijk de buitenlandse politiek van het donorland steunen? Het zou makkelijk zijn als dat zo was, maar er zijn al teveel voorbeelden van het tegendeel geweest. Verder zeggen de Cambodjanen dat de echte opofferingen van het eigen volk zelden of nooit genoemd worden en dat alle vooruitgang werd toegeschreven aan buitenlandse en speciaal Amerikaanse hulp. De Amerikaanse pers is voor een groot deel verantwoordelijk voor de koele betrekkingen, niet

alleen tussen Cambodja en Amerika, maar ook tussen Amerika en vele andere landen, met name die van het Afro-Aziatische blok.

(2) De regering van Cambodja was ervan overtuigd dat de CIA een rebellenbende steunde, de Khmer Serei (Vrije Cambodjanen), geleid door Son Ngoc Thanh, die fel tegen Sihanoeok is en die sinds 1942 heeft geïntrigeerd en met verschillende buitenlandse groeperingen heeft samengewerkt in zijn begeerte naar macht. De rebellen zijn sinds kort van Zuid-Vietnam, waar ze een onzeker bestaan in de jungle leidden, naar het relatief veilige Thailand vertrokken, waar ze hun dagelijkse beledigingen en dreigementen voortzetten via radiouitzendingen met behulp van krachtige, op Cambodja gerichte zenders. Son Ngoc Thanh en zijn volgelingen worden door de grote meerderheid van Cambodjanen veracht als landverraders; ze hebben ook praktisch geen volgelingen in het land zelf. De Amerikanen ontkennen iets van de rebellen of hun activiteiten af te weten, maar uit recente onthullingen is gebleken dat ze actief gesteund werden door Diem.

(3) De belangrijkste reden voor de breuk was waarschijnlijk de schade aangericht door wat prins Sihanoeok "gecommercialiseerde hulp" noemt. In het daartoe horende fondsensysteem kon een handelaar dollars aanvragen om bepaalde artikelen te importeren, die nodig waren voor de industrialisatie van het land. De importeur betaalde dan de "Aid Mission" in plaatselijke valuta terug volgens de officiële koers van 35 riels tegen 1 dollar. Omdat de waarde van de riel op de vrije markt 70 tegen 1 dollar is, kregen de importeurs de machines voor de helft van de prijs en bespaarde tegelijkertijd de staat zijn reserves in harde valuta. Het is duidelijk dat dit systeem tot corruptie, intriges en jaloezie leidt.

Steeds meer werden de Cambodjanen ervan overtuigd dat de Amerikanen hun hulp voornamelijk gaven om een toegewijde "clientèle" op te bouwen, toegewijd aan hen en aan hun kapitalistische systeem. Volgens Sihanoeok was er slechts één antwoord: "Als we het lot van landen als Thailand, Zuid-Vietnam en Laos, die gevangenen zijn van een verstikkende hulp, niet willen ondergaan: kappen met deze hulp."

Aan de andere kant wordt de Chinese hulp zó gegeven, dat de Cambodjaanse nationale trots wordt gestreeld, terwijl tegelijkertijd een duidelijk merkbare bijdrage aan de welvaart van het volk wordt geleverd via de werkgelegenheid. De hulp van China heeft voornamelijk bijgedragen tot de vestiging van staatsindustriën, hetgeen belangrijk is in een land waar het particuliere kapitaal zo schaars is als in Cambodja. Een textielfabriek in Kompong Cham, een cementfabriek in Chakrey Ting, een triplexfabriek in Dey Eth - allemaal berekend op een aanzienlijke vooruitgang in de industrialisatie van het land. Dat deze primaire goederen in het land zelf gemaakt worden, heeft daarbij nog het voordeel dat het deviezen bespaart, die vroeger betaald moesten worden om deze goederen te importeren.

Hoe is de binnenlandse situatie? Is er een bloeiende en invloedrijke communistische partij?

In 1955 deed Sihanoeok afstand van de troon, o.a. wegens de chaos die was ontstaan door de versnippering van de politieke partijen. Hij richtte de Sangkum Reastr Niyum (Socialistische Volksgemeenschap) op, een "beweging", geen partij. Alle politieke partijen werden uitgenodigd om zich aan te sluiten bij deze nationale unie, om zo efficiënter aan de ontwikkeling van het land te kunnen werken. De enige partij die het lidmaatschap weigerde, was de pro-communistische Pracheachon, die werd verslagen bij de algemene verkiezingen van september 1955 en die nooit meer in staat is geweest bij verkiezingen een afvaardiging in de Nationale Vergadering te krijgen. Hoewel de partij nog altijd wettig is, is zijn invloed te verwaarlozen. In feite schijnt Sihanoeok met succes de politiek van steun aan buitenlandse communistische partijen te voeren, terwijl hij de binnenlandse kort houdt. Prins Sihanoeok heeft feitelijk de communisten de wind uit de zeilen genomen door zelf radicale hervormingen van de regering en het financiële beleid in te voeren. Omdat er in het dunbevolkte Cambodja nooit het probleem van de "afwezige landheren" is geweest (iedereen kan zijn 40 acres - 16 ha - krijgen als hij dat wil), is de boerenbevolking zeer gehecht aan het principe van de monarchie en aan de boeddhistische godsdienst.

De politiek van de prins van absolute neutraliteit, vrede en eenheid in het land en een economisch systeem gebaseerd zowel op particuliere als op staatsdeelneming, spreekt ongetwijfeld een groot deel van de bevolking aan. Het is moeilijk te voorspellen wat er met de Cambodjaanse neutraliteit zal gebeuren indien (Sihanoeok is ervan overtuigd) Vietnam uiteindelijk herenigd wordt onder het regime van Hanoi en Cambodja, zoals de prins het zelf zegt: "oog in oog komt te staan met de ergste soort van communisme.... het Vietnamese".

Prins Sihanouk rekent erop, in de vaste overtuiging dat de Amerikanen zich vroeg of laat uit Zuid-Vietnam moeten terugtrekken, dat de Chinezen hun invloed zullen aanwenden om de Vietnamezen te dwingen de neutraliteit en territoriale onschendbaarheid van Cambodja te respecteren. Een risico? Misschien, maar Cambodja heeft geen alternatief.

(The Nation, 18-4-66)

AMERIKANEN IN CAMBODJA

In juli 1966 is een aantal Amerikanen uitgezonden door het Comité "Americans want to know", om de situatie te onderzoeken aan de grenzen tussen Cambodja en zijn buurlanden. Deze groep bestond o.a. uit Donald Duncan, een voormalig lid van de Amerikaanse Special Forces, ook bekend als de "groene baretten" (voor meer hierover zie ook VB I, 4); Russell Johnson van het American Friends Service Committee; Floyd McKissick, de nationale directeur van CORE; Rabbi Israel Dresner uit Springfield en Kay Boyle, een schrijfster en hoogleraar aan de Engelse afdeling van de Universiteit van San Francisco.

Kay Boyle beschrijft hun aankomst in Phnom Penh en hun ervaringen bij een ceremonie in de provincie Khompong Chhnang, waar een boeddhistische monnik werd gehuldigd. Bij die gelegenheid hield prins Sihanouk ook een redevoering, waaruit wij enkele stukken, overgenomen uit het artikel van Kay Boyle in The Progressive van november 1966, laten volgen.

Red. V.B.

Prins Sihanouk verwelkomde ons op Cambodjaanse bodem, en verzocht ook allen die daar bijeengekomen waren ons te verwelkomen, als "een delegatie van Amerikaanse burgers, die door onze regering zijn uitgenodigd om op welke wijze zij maar willen de realiteit van ons land te onderzoeken".

Hij wendde zich tot ons en sprak over de beschuldigingen die door de Verenigde Staten geuit waren met betrekking tot de valse neutraliteit van Cambodja. "Men beweert dat wij een satelliet van China zijn", zei hij, "maar niet het Communistisch China met zijn 700 miljoen inwoners imponeert ons. Wij zijn geïmponeerd door hun eerbied voor onze onafhankelijkheid, onze soevereiniteit. Hoewel wij geen betrekkingen onderhouden met uw regering, heten wij u niettemin van harte welkom in ons midden. Het staat u geheel vrij om door het hele land te reizen en te proberen de Chinezen te vinden waarvan uw regering denkt dat zij in onze bureaucratie en in ons leger verscholen zitten. U ziet hier voor u Franse officieren." Hierbij wees hij naar de militairen die vlakbij de ingang van de binnenplaats stonden. "Dat zijn de instructeurs van ons leger. Het zijn geen Chinezen."

De prins wijdde zich toen aan het probleem van de oorlog in Vietnam en hij zei dat Cambodja tegen buitenlandse inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van Vietnam is, omdat Cambodja niet wil dat Vietnam zich mengt in Cambodjaanse aangelegenheden. Dit gebeurde in 1953, tijdens de Frans-Indochinese oorlog, zei hij, toen de Vietminh probeerde bepaalde delen van Cambodja te bezetten. (.)

En het feit dat de prins zo'n nadruk legde op China's eerbied voor de Cambodjaanse grenzen, zoals die waren vastgesteld in het Franco-Siamese Verdrag van 1907, verklaarde nu ook zijn "rapprochement" met een wereldmacht die de onafhankelijkheid, soevereiniteit en neutraliteit van zijn land erkende.

Wij waren op de hoogte van de voortdurende Amerikaans-Zuidvietnamese aanvallen op Cambodjaanse grensdorpen en legervoorposten (een voorzichtige schatting spreekt over drie à vier keer per maand sinds 1961), en van de dood van Cambodjaanse boeren en de vernietiging van hun veestapel en hun bezittingen, die het gevolg waren van deze aanvallen, die ogenschijnlijk zonder reden plaatsvonden. Maar de prins sprak toen over andere invallen die ons minder bekend waren. Deze werden gepleegd door leden van het terroristische leger, bekend als de Khmer Serei. Dit waren Zuidvietnamezen van Cambodjaanse afkomst die, naar men beweerde, door de CIA getraind werden als destructie-experts en dan door de Amerikanen naar Thailand werden gevlogen om langs de Thais-Cambodjaanse grens te opereren. Men kon de Khmer Serei vergelijken, zei de prins, met Cubanen die getraind, bewapend en uiteindelijk losgelaten werden tegen Cuba door de USA in de Varkensbaai en in andere militaire operaties. Maar hij legde er de nadruk op dat de Khmer Serei-rebellen geen Cambodjanen waren uit Cambodja die in opstand waren gekomen tegen een bewind waaronder zij geleefd hadden, maar dat het hier ging om in Vietnam geboren Cambodjanen, die nog nooit een voet op Cam-

bodjaanse bodem hadden gezet, totdat de Amerikanen hen met hun explosieven naar de Thaise grens overbrachten. Wat betreft het socialisme van Cambodja's Sangkum (Sihanoeks Socialistische Volksgemeenschap) zei de prins dat de betekenis ervan ook opheldering behoeftte, want het werd in het Westen vaak verkeerd begrepen. "Ons socialisme spruit niet voort uit Karl Marx, Engels, Lenin, Stalin of Mao Tse-tung", zei hij, "maar uit Boeddha." Het is onze eigen vorm van socialisme, één die overeenkomt met onze behoeften. Onafhankelijkheid, neutraliteit, zo probeerde hij ons duidelijk te maken, betekende dat Cambodja onafhankelijk was van het socialistische kamp net zo goed als van de vrije wereld. Het betekende geen buitenlandse troepen of bases op Cambodjaans grondgebied en geen militaire medewerking met een van beide oorlogvoerende partijen in Vietnam.

Aan het einde van zijn drie uur durende toespraak, zonder enige aantekeningen gehouden, kwam de prins terug op de diplomatieke verhoudingen tussen Cambodja en de Verenigde Staten. Hij zei, dat hij drie voorwaarden voor het herstel van diplomatieke banden had bedongen, maar dat hij nu bereid was een van de drie te laten vallen. Ten eerste: Eerbied voor de Cambodjaanse neutraliteit en haar integriteit, en een duidelijke en formele erkenning van haar bestaande grenzen. Ten tweede: Het stopzetten van agressie van Zuidvietnamese en Amerikaanse eenheden, en invallen van de Thai op deze grenzen. Ten derde: Schadeloosstelling voor het verlies aan levens en schade aan bezittingen, veroorzaakt door deze grensincidenten. Door de derde voorwaarde te laten vallen, zei hij dat er nu slechts twee overbleven: Erkenning van Cambodjaanse grenzen, en de verzekering dat er geen agressie meer gericht zou zijn tegen Cambodjaans grondgebied. Wanneer aan deze voorwaarden was voldaan, zou de weg naar een oprechte en langdurige vriendschap tussen Amerika en Cambodja openstaan. De prins (.) stelde ons toen, in de taal van de Khmer sprekend, aan de menigte voor die in gloeiende, intense hitte stond, en hij sprak op emotionele wijze: "Keer terug en zeg uw regering dat zij in Vietnam wapens kunnen verstrekken aan de partij die zij verkiest. De Chinezen en de Sovjet-Unie sturen wapens, en de Verenigde Staten moeten het ook doen als zij dat willen. Maar zend geen uwer jonge mensen om in een vreemd land in een burgeroorlog tussen Vietnamezen te sterven." (.)

De Khmer Serei-beweging, waarover de prins had gesproken, was niet meer dan een naam voor mij tot op een avond toen we naar het Ministerie van Voorlichting werden gebracht. Daar in een vergaderzaal, gezeten op een rij stoelen aan de andere kant van de zaal, waren negen jonge mensen, negen voortvluchtigen zou men zeggen vanwege hun nietszeggende kleren, en in hun ogen was de blik van mensen die door de wet gezocht worden, ogen die je in een mengeling van hoop en hopeloosheid vanaf de foto's, die in ons land in de postkantoren hangen, aanstaren. Het waren echter geen gevangenen, maar leden van de Khmer Serei, die enige maanden tevoren de Thaise grens waren overgestoken en die politiek asiel gevraagd en gekregen hadden. We stelden hen vragen door middel van een tolk. In het begin aarzelden zij, maar toch was er een sterk verlangen om te praten. Even later stonden zij, een voor een, op aanwijzingen van de plaatsvervangend minister van Voorlichting, een beetje onzeker op, en bleven in het schelle kunstlicht staan, en beantwoordden de vragen die wij hen stelden. Zij waren in verschillende gebieden rondom Saigon opgeleid voor saboteur en destructie-expert, door zowel Amerikaanse als Zuidvietnamese instructeurs. Ook de redenen waarom zij zich aangesloten hadden bij de "Bevrijdt Cambodja"-beweging waren verschillend. Enkel van hen waren zodanig geïnctrineerd dat zij geloofden dat Cambodja door prins Sihanoek aan Communistisch China was overgeleverd. Anderen daarentegen verkeerden in de veronderstelling dat prins Sihanoeks Sangkum een koninklijk dictatorschap was, waaronder het Cambodjaanse volk de status van slaven had. Democratie, zoals wij dat in het Westen kennen, waarvan zij geen flauw benul konden hebben aangezien zij er nog nooit zelfs maar een vluchtige blik op hadden kunnen werpen, was voor de prijs van \$ 200 per maand door de Amerikanen aan hen "verkocht".

In antwoord op de geduldige vragen van Donald Duncan beschreven zij de uniformen en hoofddeksels van hen, die hen opgeleid hadden (in enkele gevallen droegen hun instructeurs "groene baretten"). Verscheidenen hadden hun opleiding in Hatien ontvangen, dat Donald, zelf een ex-"groene baret", identificeerde als het hoofdkwartier van de Amerikaanse Special Forces in Zuid-Vietnam, en vanuit Hatien waren zij naar Thailand gevlogen. (.)

Hun activiteiten waren van terroristische aard: Opblazen van bruggen langs het Cambodjaanse grensgebied, het leggen van mijnen in gebieden aan de Cambodjaanse kant, en het aanvalen van Cambodjaanse legervoortposten.

Toen we opstonden om te vertrekken, stonden ook de negen Khmer Serei in hun haveloze kleren op en elk van hen stak zijn handen in de hoogte, vouwde de palmen en de vingertoppen sa-

men, en boog zijn hoofd voor de zeven vreemdelingen wier oneindige wijsheid samenhang zou scheppen in een wereld waarvan zij de waarden niet konden doorgronden.

In de Guardian van 6 oktober vonden wij het volgende bericht:

LEVE DE "LUIER" POPULARITEIT

Hoe cinisch kunnen politieke cinici worden? Volgens de opiniepeiling van Gallup is de populariteit van LBJ weer iets groter geworden toen Lucy Bird hem grootvader maakte. Wanneer trouwt Lynda Bird? Precies negen maanden voor de presidentsverkiezingen.

DRUKWERK

Frankering bij abonnement
Amsterdam

H.G.J. Zonnenberg
Harpstraat 25
UTRECHT

25-6

Afz.: Vietnam Bulletin
p/a ASVA
Weesperstraat 51
Amsterdam

HOLLAND